

6 §

På talan av fastighetsägaren har kommunen befunnits skyldig att inta en fastighet i verksamhetsområde för dagvatten. (6 § 2007 års lag)

L-Å M äger fastigheten Vanstad 9:23, belägen inom fastställt verksamhetsområde för kommunens allmänna va-anläggning med avseende på dricks- och spillvatten men inte vad gäller dagvatten. Fastighetens dagvatten avleds till ett dikningsföretags ledning som i sin tur nedströms är påkopplad en ledning tillhörande en äldre kloakförening. Dagvattnet från Vanstad 9:23 avbördas slutligen via kloakföreningens ledning till vattendrag dit även bräddvatten från kommunens avloppspumpstation avleds.

Den 30-31 oktober 2008 uppstod ett stopp i kloakföreningens ledning vilket orsakade stora översvämningar vid L-Å M:s fastighet i trädgården och vatten trängde även in i hans garage. Även tidigare har det inträffat översvämningar på grund av uppträngande ledningsvatten i trädgården. Det har dock vid dessa tillfällen varit av mindre omfattning.

L-Å M yrkade fastställt en skyldighet för kommunen att tillgodose behovet av dagvattenavlopp för hans fastighet genom allmän dagvattenanläggning och att fastigheten således skall ingå i verksamhetsområdet för dagvatten.

Kommunen bestred yrkandet.

L-Å M anförde:

Hans fastighet är en villafastighet med en areal av ca 5 000 kvm. År 2000 övertog han den efter sin far som alltid bott på fastigheten. Villan ligger i ett område med villabebyggelse men lite i utkanten av själva byn. Fastigheten är ansluten till kommunalt spillvatten men inte till dricksvatten eftersom fastigheten har egen brunn.

Inom hans fastighet har dragits en ledning som tillhör ett dikningsföretag. Till den ledningen är dagvattnet från fastigheten anslutet. Vanstads avloppsförening vars ledning därefter avbördar dagvattnet lever inte och detta medför att ingen längre ansvarar för avbördningen av vattnet och för ledningen. Han har också försökt forska i frågan om denna förening alls har existerat men inte nått något säkert resultat. Kontakt har tagits med några äldre personer som levt hela sitt liv i Vanstad. De har uppgivit att de aldrig hört talas om någon kloak/avloppsförening i byn.

När Östra Färs kommun tog över ledningen från kloakföretaget bedömde de att den fungerade som en dagvattenledning. Sedan Sjöbo kommun tog över Östra Färs kommun har nu Sjöbo kommun ett ansvar för dagvattnet. Kommunen kan använda det befintliga ledningssystemet. Kommunen har ett ansvar för att både det anlagda spillvattennätet och dagvattenledningarna spolas och rensas. Även vägverket avleder vägvattnet ned i brunnar som ansluter till den gamla dagvattenledningen som tillhört kloakföreningen.

Vid översvämningen i oktober 2008 var det i princip totalstopp i dagvattenledningen. Han har givit in fotografier i målet som visar hur det såg ut. Där stoppet uppstod fanns det inte någon brunn. Han ordnade emellertid så att det numera finns en brunn på platsen. Kommunen hjälpte till med rotskärning vid översvämningstillfället. På dagvattenledningen ligger också dikningsföretagets vatten. På grannfastigheten Vanstad 9:46, som ägs av kommunen, har dikningsföretagets ledning rensats och en brandbrunn anlagts.

Kommunen anförde:

Innan L-Å M meddelade kommunen att det var problem med översvämning på hans fastighet hade kommunen inte någon kännedom om problem med avledning av dagvatten i Vanstad. Det aktuella området är inte detaljplanelagt men räknas som samlad bebyggelse. Dåvarande Östra Färs kommun byggde ut dricks- och spillvattennätet åren 1970-71. Man byggde även vattenverk, vattentäkt och avloppsreningsverk vid den tiden. Nödavloppet från kommunens pumpstation för spillvattnet går ut i ett dike dit även dagvattnet från avloppsföreningens ledning avleds. Avloppsföretagets ledning har inte övertagits av kommunen som endast svarar för dricks- och spillvattennätet i området. Verksamhetsområdet fastställdes år 1971. Troligen ansåg man att dagvattenfrågan med större fördel löstes på annat vis än att kommunen skulle bygga ut dagvattenledningar i samband med den övriga va-entreprenaden i samhället. Det äldre kloaksystemet som tidigare avlett spill- och dagvatten fick ligga kvar och tjäna för avledning av dagvatten från fastigheter i Vanstad, delvis samma uppgifter som ledningarna haft tidigare. Fastigheterna i Vanstad debiterades följaktligen endast anslutningsavgift för kommunalt dricksvatten och spillvatten i samband med va-utbyggnaden.

Kloakföreningen heter Vanstads avloppsförening och ett protokoll från 21 maj 1962 med flera handlingar som ingivits i målet visar på att avloppsföreningen *har* existerat. De framkomna handlingarna visar att Vanstad kommun, senare Östra Färs kommun och nu Sjöbo kommun har varit och är medlem i kloak/avloppsföreningen i egenskap av fastighetsägare i Vanstad enligt andelstal i förrättningen. Detta ger emellertid inte kommunen mer rådighet över ledningarna än någon annan medlem. Kommunen har inte och har inte haft rådighet över kloakföreningens ledningar. Den som utför en anläggning har skyldighet att underhålla denna så att men inte uppstår för allmänna eller enskilda intressen. Föreningen med dess styrelse är de som styr över ledningarna och har rådighet vad gäller dessa. Drar man en parallell med grannbyn Äsperöd, som också hade en kloakförening, så kan man i tekniska nämndens protokoll från Östra Färs kommun läsa att efter att kommunen byggt ut kommunala vatten- och spillvattenledningar vid 1970-talets början, så gjordes en förfrågan från kloakföreningen i Äsperöd till Östra Färs kommun om att överta föreningens ledningar. Efter ett beslut i tekniska nämnden skedde ett sådant övertagande. Liknande dokumentation finns inte för Vanstad där den kommunala anläggningen för vatten och spillvatten byggdes ut samtidigt som den i Äsperöd.

Dikningsföretaget (Df nr 5 och 15 Vanstad av år 1900), i vilket kommunen är delägare, äger ledningen fram till en punkt på andra sidan vägen mittemot Vanstad 9:23. Från den punkten tas vattnet omhand av kloakföreningens ledningar.

Beträffande sträckan som tar vid efter dikningsföretaget så måste de boende i Vanstad aktivera kloakföreningen. Det är oklart om det är någon registrerad förening. Ca 50 fastigheter är anslutna till kloakföreningens ledningssystem. Dikningsföretaget lever och rensar sina ledningar. Ett avslumrande dikningsföretag upphör aldrig. Som delägare i detta har kommunen också ett visst ansvar. Därför rotskar kommunen en ledningssträcka år 2008.

Om kommunen i dag skulle ta över Vanstads dagvattenfråga så måste det befintliga nätet först undersökas närmare. Det kan behövas rotskärning och spolningar som hela va-kollektivet får betala för. Antingen så övertar kommunen nätet eller så måste kommunen bygga ut ett nytt sådant. En nyanläggning kostar 2-3 milj. kr i hela Vanstad. Kloakföreningens ledningar har andra dimensioner än vad kommunen normalt skulle lägga. Ett bifall till L-Å Ms yrkande medför sannolikt att dagvattenledningar av kommunal standard måste byggas ut i Vanstad. Kommunen vill vare sig överta detta avlopps nät eller bygga nytt utan bäst är att de boende själva tar upp verksamheten i föreningen igen och ser till att den fungerar.

Va-nämnden inhämtade yttrande från Länsstyrelsen i Skåne län.

Va-nämnden yttrade:

Enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster – vattentjänstlagen – skall en kommun, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön att vattenförsörjning eller avlopp ordnas i ett större sammanhang för viss befintlig eller blivande bebyggelse, bestämma verksamhetsområde inom vilket vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast tillgodoses inom området genom en allmän va-anläggning.

L-Å M har med stöd av denna bestämmelse yrkat att hans fastighet skall intagas i verksamhetsområde för dagvatten i Vanstad där hittills endast fastställt verksamhetsområde för dricks- och spillvatten. Grunden för yrkandet är att hans fastighet drabbats av översvämningar som enligt L-Å M beror på att underhållet är eftersatt i befintligt dagvattensystem som ingen i dag ansvarar för. En tidigare ansvarig kloakförening, vars existens dock ifrågasatts av L-Å M, har enligt denne i vart fall ingen verksamhet sedan lång tid. - Kommunen har på sin sida och under åberopande av äldre handlingar och protokoll hävdad att kloakföreningen har existerat och nu borde återuppta ansvaret för det befintliga dagvattensystemet i Vanstad.

Va-nämnden gör följande bedömning.

Utredningen i målet visar att ett gammalt ledningsnät i Vanstad tidigare betjänat ett större antal fastigheter där med att avbörda spill- och dagvatten. Nätet tycks ha anlagts i tiden före år 1943 – oklart hur långt innan – och en kloakförening torde av handlingarna att döma ha bildats för att handha administration och skötsel av ledningssystemet. Efter år 1962 har trots ansträngningar av såväl L-Å M som kommunen och länsstyrelsen inte kunnat påträffas någon handling eller annan uppgift som visar på någon verksamhet i kloakföreningen. Äldre boende i Vanstad har enligt L-Å M inte ens hört talas om kloakföreningen. Enligt Va-nämndens mening visar vad som sålunda framkommit ändå att kloakfö-

reningen funnits men avsomnat sannolikt på 1960-talet eller i samband med att spillvattenavloppet runt år 1970 anslöts till kommunens då utbyggda spillvattennät och därefter endast dagvatten avbördades via föreningens gamla ledning. Enligt 1970 års va-lag (1970:244) skulle visserligen en kommun sörja för eller tillse att allmän va-anläggning kom till stånd när så behövdes med hänsyn till hälsoskyddet men detta innebar inte nödvändigtvis att kommunen själv skulle utföra och driva anläggningen. Om frågan kunde ordnas på annat lämpligt vis utan kommunens medverkan kunde skyldigheten ändå vara uppfylld. Kommunens antagande att dåvarande Östra Färs kommun, vad gäller dagvattenfrågan, kan ha bedömt förhållandet så att en kommunal utbyggnad av dagvatten inte var nödvändig när övrig utbyggnad skedde eftersom ett privat nät redan fanns för dagvatten, kan därför mycket väl vara riktigt. Även den omständigheten att Vanstad inte var detaljplanelagt och kravet på detaljplan tidigare ansågs hindra en utbyggnad av allmänt dagvattennät kan ha bidragit till att ett sådant inte kom till stånd.

Det har i målet inte ifrågasatts att ett behov föreligger av dagvattenavledning för L-Å M:s fastighet liksom för de ca 50 övriga fastigheter som i dag uppgivits vara anslutna till det gamla kloakledningssystemet. Detta ledningssystem torde i vart fall ha en ålder av 70-80 år och får antas inte ha varit föremål för egentligt underhåll under flera tiotals år. Såväl dagvatten från fastigheterna som dikningsföretagets vatten och vägdagvatten belastar ledningssystemet och länsstyrelsen har i yttrandet som sin uppfattning anfört att den samlade bebyggelsen med hänsyn till människors hälsa har behov av ett fungerande dagvattennät.

Utredningen visar således att det befintliga ledningsnätet för dagvatten är gammalt, inte underhållet under lång tid och att ansvaret för åtgärder med anläggningen kan åvila ägaren av nätet – en sedan ca 50 år avsomnad oregistrerad förening som inte ens kommunen i egenskap av medlem förmått hålla aktiv. Med hänsyn till ett ostridigt behov av dagvattenavledning för ett 50-tal fastigheter för att tillgodose skyddet för människors hälsa och då någon ansvarig för verksamheten i dag som skulle kunna kompetent och långsiktigt driva denna inte kan förutses, måste kommunen enligt Va-nämndens mening anses ha en möjlighet och skyldighet att med stöd av 6 § vattentjänstlagen se till att dagvattenfrågan får en varaktig och tillfredsställande lösning. Denna kommunens skyldighet att ordna med allmänna vattentjänster enligt 6 § är ovillkorlig så länge behovet av en vattentjänst finns kvar och kan inte längre uppfyllas genom att va-frågan ordnas på ett annat sätt utan kommunens medverkan. Inte heller krävs enligt vattentjänstlagen att området är detaljplanelagt för att en dagvattenanläggning skall betraktas som allmän. Kommunen skall således i sådant fall fullgöra sin skyldighet genom en kommunal anläggning som den äger eller har ett rättsligt bestämmande över (prop. 2005/06:78 s.28 f).

Då L-Å M:s fastighet alltså har behov av dagvattenavledning i det större sammanhanget med övrig bebyggelse i Vanstad till skydd för människors hälsa, har kommunen en skyldighet enligt 6 § vattentjänstlagen att tillgodose behovet för hans fastighet genom en allmän dagvattenanläggning och fastigheten skall således intas i verksamhetsområde för dagvatten.

L-Å M:s talan skall på grund av det anförda bifallas.
Va-nämnden fastställde att Sjöbo kommun har en på 6 § vattentjänstlagen grundad skyldighet att tillgodose behovet av dagvattenavledning för L-Å M:s fastighet Vanstad 9:23 genom allmän dagvattenanläggning och således intaga fastigheten i verksamhetsområde för dagvatten.

Beslut 2010-11-24, BVa 73
Mål nr Va 166/08